

SÅ SKÖTER DU DIN BIOKUB LATRINKOMPOST

Vad händer i komposten?

I en kompost bryts det organiska material som lagts i ner till vatten, koldioxid och näringsämnen. Samtidigt avges det värme. Processen kan beskrivas på följande sätt:

Organiskt avfall + syre → vatten + koldioxid + näringsämnen (fosfor, kväve osv.) + värme

Det är samma process som äger rum oavsett om det material som har lagts i kommer från köket, trädgården eller toaletten.

De som gör jobbet är olika typer av mikroorganismer; bakterier, mikroskopiska svampar och strålsvampar. När mikroorganismerna brutit ner materialet kan andra aktörer t ex maskar och insekter bearbeta materialet ytterligare och göra det till en ännu bättre produkt.

Viktigt för att komposten ska fungera bra

För att processen i komposten ska löpa problemfritt krävs att följande villkor uppfylls. Det ska vara:

- ◆ *tillräckligt med syre* (se formeln ovan) i massan så att bakterierna kan andas. Utan syre tar fel typ av mikroorganismer som över, processen går sämre och det blir ofta dålig lukt, flugor mm.
- ◆ *lagom med vatten*. Är det för torrt konserveras materialet. Är det för blött och kladdigt kommer det in för lite syre i massan.
- ◆ *balans mellan näringsrikt och näringsfattigt material*.

Kraven på hur en latrinkompost ska skötas för att villkoren ska uppfyllas skiljer sig mycket åt beroende på om det finns urin eller inte i latrinet. Finns urin med blir det gärna för blött och för mycket näring i komposten. Finns det inte urin med blir det för torrt och för näringsfattigt.

Viktiga formella krav

Alla kommuner har krav på hur en kompost ska vara beskaffad för att man ska få kompostera latrin i den. Ta reda på hur kraven ser ut i din kommun.

Vanliga formella krav på en latrinkompost är att:

- ◆ Behållaren ska ha en tät botten för att hindra eventuella smittsamma bakterier från att nå grundvattnet.
- ◆ Efter sista påfyllningen i latrinkomposten ska materialet ligga i behållaren viss minsta tid, vanligen 6 månader under frostfri tid, innan det får tas ut. Under den tidsperioden räknar man med att de smittsamma bakterierna ska ha hunnit dö. Kravet innebär i praktiken ofta att det krävs två behållare.
- ◆ Kompostbehållaren ska ha en viss volym, i regel 350 liter i varje behållare om det bara är latrin som ska komposteras och 500 liter om det ska samkomposteras med matavfall. OBS! Volymerna gäller för fritidshus. Om det är i åretruntboende krävs i regel större volymer.
- ◆ Om även matavfall ska komposteras krävs i regel att komposten är isolerad. Om den i huvudsak används på sommaren gör kommunerna dock ofta undantag från det här kravet.

Hur ska komposten skötas?

Hur komposten ska skötas beror på hur mycket urin det finns i det material som läggs i komposten.

Om det finns mycket urin i materialet - gäller det att se till att det inte blir för blött och näringsrikt i komposten

1. Lägg ett tjockt lager, 20 – 30 cm, med sugande strömaterial, t ex torvmull eller sågspån, i botten på komposten för att suga upp och ta hand om överskottsfukten. Torvmullen ska vara naturell/okalkad och ogödslad. Sågspån i form av bränslepellets har en mycket stor förmåga att suga upp fukt.
2. Blanda i så mycket av torrt och näringsfattigt strömaterial att det inte blir för blött i komposten, men å andra sidan inte heller så mycket att det blir för torrt (se kravet ovan). Lagom mycket strö är det i materialet när det inte tenderar att kladda samman. Lämpligt strömaterial för latrinkomposter är sågspån eller material som bygger på finmalen bark. Torvmull fungerar sämre eftersom den tenderar att hålla fukt kvar i kompostmassan så att den trots iblandningen av mull ändå kan bli för blöt och kladdig. Tänk på att matavfall alstrar mycket vatten när det komposteras. Samkompostering med matavfall kräver därför riklig strötillsats.
3. Blanda om materialet över bottenlagret då och då för att få ner lite mer luft i materialet.

Om det inte finns urin i materialet - gäller det i stället att tillföra fukt och näring för att det ska bli fart på processen

1. Lägg gärna i ett lager med strömaterial även i det här fallet, även om det inte är lika viktigt som i det fall då det finns mycket urin med i bilden.
2. Tillför fukt och näring antingen genom att slå på lite urin eller genom att lägga i matrester. När de bryts ner frigörs den fukt och näring som behövs för att bryta ner fekalierna.
3. Blanda om materialet över bottenlagret då och då för att få ner lite mer luft i materialet.

Mask i latrinkomposten

Kompostmask trivs utmärkt i latrin. Kompostmask kan därför användas för att förbättra funktionen i latrinkomposten.

För att masken ska trivas i latrinkomposten krävs att

- ◆ Temperaturen inte sjunker under fryspunkten eller stiger över 30 C°. Det bör åtminstone finnas någon del av utrymmet där temperaturen ligger mellan 0-30 C° så att masken har någonstans att ta vägen om den inte trivs med temperaturen. Tänk på att komposten måste tilläggsisoleras på vintern för att inte frysa. En lämplig tilläggsisolering kan vara att täcka den med löv
- ◆ Materialet inte får torka ut eller bli så blött att det står vatten i komposten. Då drunknar masken.

Placering av komposten

- ◆ Välj den skuggiga platsen om du kan välja mellan en solig och en skuggig plats. Processen styrs då inte så mycket av solen utan lever sitt eget liv. Har du bara tillgång till en solig plats är det ingen katastrof.
- ◆ Jämna till platsen så att komposten står så plant som möjligt. Om den lutar bör det inte vara så att regn- eller smältvatten rinner av tvärs lockbrädan. Då kommer vattnet att rinna in i komposten. Låt den i så fall hellre luta så att vattnet rinner av längs brädan.
- ◆ Gräv ner bottenrätet ca 20 cm i marken om markförhållandena medger det. På så sätt ökar du kompostens volym.
- ◆ Täck gärna en vilande kompost, t ex under vintern eller när den andra komposten fylls. Det minskar risken för inläckage t ex av långsamt smältande snö. Täckningen kan t ex bestå av en tillsågad masonitskiva, 900*715 mm, som passar ovanpå lockbrädorna. Du bör också snedställa den låsbräda som ligger över locket och håller lockbrädorna på plats. På så sätt pressas lockbrädorna samman och risken för inläckage minskar.